Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

26. september 2013 *

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala — Õigusalane koostöö tsiviilasjades — Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Artikli 34 punktid 3 ja 4 — Teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamine — Olukord, kus selline otsus on vastuolus varem samade poolte vahelises sama eseme ja õigusliku alusega kohtuvaidluses teises liikmesriigis tehtud otsusega

Kohtuasjas C-157/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa) 8. märtsi 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. märtsil 2012, menetluses

Salzgitter Mannesmann Handel GmbH

versus

SC Laminorul SA,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan (ettekandja) ja A. Prechal,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: ametnik A. Impellizzeri,

arvestades kirjalikus menetluses ja 14. märtsi 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Salzgitter Mannesmann Handel GmbH, esindajad: *Rechtsanwalt* C. von Carlowitz, *Rechtsanwalt* O. Kranz, *Rechtsanwalt* C. Müller ja *Rechtsanwalt* T. Rossbach,

— Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller, T. Henze ja J. Kemper,

— Hispaania valitsus, esindaja: S. Centeno Huerta,

— Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello stato* S. Varone,

— Rumeenia valitsus, esindajad: R. Giurescu ja A. Voicu,

— Euroopa Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja A-M. Rouchaud-Joët,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

olles 16. mai 2013. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 34 punkti 4.

2 See taotlus esitati Salzgitter Mannesmann Handel GmbH (edaspidi „Salzgitter") ja SC Laminorul SA (edaspidi „Laminorul") vahelises kohtuvaidluses, mille ese on Rumeenia kohtu otsuse – mille kohaselt mõisteti Salzgitterilt välja 188 330 eurot Laminoruli kasuks – Saksamaal täidetavaks tunnistamise taotlus.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 44/2001

3 Määruse nr 44/2001 põhjendustes 2 ja 15–17 on märgitud:

„(2) Teatavad erinevused kohtualluvust ja kohtuotsuse täitmist käsitlevates siseriiklikes eeskirjades takistavad siseturu häireteta toimimist. Olulised on sätted, millega ühtlustataks eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta tsiviil- ja kaubandusasjades ning lihtsustataks vorminõudeid, et käesoleva määrusega seotud liikmesriikide kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne.

[...]

(15) Harmoonilise kohtumõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust võimalikult vähendada ja tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. Pooleliolevate kohtuasjade ja nendega seotud kaebuste lahendamiseks […] peab olema selge ja tõhus süsteem. [...]

(16) Tulenevalt vastastikusest usaldusest õigusemõistmisse ühenduses tunnustatakse liikmesriikide kohtuotsuseid automaatselt ilma täiendavate menetlusteta, välja arvatud juhul, kui vaidluse aluseks on kohtuotsuse tunnustamine.

(17) Sama vastastikuse usalduse põhimõtte tõttu peab olema kord, millega ühe liikmesriigi kohtuotsus teises liikmesriigis jõustatakse, tulemuslik ja kiire. Selleks tuleks deklaratsioon kohtuotsuse jõustatavuse kohta tegelikult välja anda automaatselt pärast esitatud dokumentide formaalset kontrollimist, ilma et kohus saaks omal algatusel esitada käesoleva määruse kohaseid jõustamata jätmise põhjusi."

4 Nimetatud määruse artikkel 32 sätestab:

„Käesoleva määruse kohaldamisel on otsus igasugune liikmesriigi kohtu lahend [olenemata selle nimetusest] [...]."

5 Nimetatud määruse artikli 33 lõike 1 kohaselt:

„Liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.”

6 Sama määruse artikli 34 punktid 3 ja 4 näevad ette järgmist:

„Otsust ei tunnustata:

[...]

3) kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise vaidluse puhul selles liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse;

4) kui see on vastuolus varem sama hagi põhjal samu asjaosalisi hõlmavas asjas teises liikmesriigis või kolmandas riigis tehtud otsusega, kui varasem kohtuotsus vastab taotluse saanud liikmesriigis tunnustamiseks vajalikele tingimustele.”

7 Määruse nr 44/2001 artikli 38 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigis tehtud ning selles riigis täitmisele pööratavat otsust täidetakse teises liikmesriigis, kui see on mõne huvitatud isiku taotlusel seal täidetavaks kuulutatud.”

8 Selle määruse artikkel 41 on sõnastatud järgmiselt:

„Kohtuotsus kuulutatakse täitmisele pööratavaks kohe pärast […] vorminõuete täitmist ilma artiklite 34 ja 35 kohase kontrollimiseta. Poolel, kelle vastu täitmist taotletakse, ei ole menetluse selles staadiumis õigust teha taotluse kohta mingeid esildisi.”

9 Selle määruse artikkel 43 näeb ette:

„1. Kumbki pool võib täitmismääruse taotluse kohta tehtud otsuse edasi kaevata.

[...]

3. Apellatsioonkaebust menetletakse vaidlustatud kohtuasjade menetluskorra kohaselt.

[...]”

10 Nimetatud määruse artikkel 45 sätestab:

„1. Kohus, kellele esitatakse artikli 43 või artikli 44 alusel apellatsioonkaebus, keeldub kohtuotsuse täidetavaks kuulutamisest või tühistab selle ainult artiklites 34 ja 35 sätestatud põhjustel. [...]

2. Mitte mingil juhul ei või kontrollida välismaise kohtuotsuse sisu.”

11 Sama määruse artikli 46 lõige 1 täpsustab:

„1. Kohus, kellele kaebus esitatakse, võib artikli 43 või 44 alusel menetluse peatada selle poole taotlusel, kelle suhtes täitmist taotletakse, kui kohtuotsuse teinud liikmesriigis on selle otsuse peale esitatud tavaline kaebus või sellise kaebuse esitamise tähtaeg ei ole veel möödunud; viimasel juhul võib kohus määrata tähtaja, mille jooksul tuleb kaebus esitada.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

12 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Rumeenias asutatud äriühing Laminorul esitas Tribunalul Brăilale (Braila esimese astme kohus, Rumeenia) hagi Saksamaal asuva Salzgitteri vastu, milles ta nõudis tasu terasetoodete kohaletoimetamise eest.

13 Salzgitter oli seisukohal, et see hagi tuli esitada mitte tema, vaid Laminoruli tegeliku lepingupartneri ehk täpsemalt Salzgitter Mannesmann Stahlhandel GmbH (varasema nimega Salzgitter Stahlhandel GmbH) vastu. Sellel alusel jättis Tribunalul Brăila Laminoruli nõude rahuldamata jõustunud 31. jaanuari 2008. aasta otsusega (edaspidi „esimene kohtuotsus").

14 Mõne aja pärast esitas Laminorul samale kohtule samadel asjaoludel põhineva uue hagi Salzgitteri vastu. Kohtusse pöördumine tehti siiski teatavaks varasemale Salzgitteri seaduslikule esindajale, kelle volitused oli Salzgitteri väitel olnud piiratud üksnes esimese kohtuotsuse aluseks olnud menetlusega. Tribunalul Brăilas 6. märtsil 2008 toimunud kohtuistungile ei ilmunud Salzgitteri esindajana mitte kedagi ja kohus tegi tagaseljaotsuse, mõistes Salzgitterilt Laminoruli kasuks välja 188 330 eurot (edaspidi „teine kohtuotsus").

15 Salzgitter esitas taotluse teise kohtuotsuse tühistamiseks põhjendusega, et teda ei oldud seaduses sätestatud korras kohtusse kutsutud. See taotlus jäeti rahuldamata 8. mai 2008. aasta otsusega, kuna Salzgitter oli jätnud tasumata nõutava tempelmaksu.

16 Teine kohtuotsus tunnistati Saksamaal täidetavaks Landgericht Düsseldorfi (Düsseldorfi piirkondlik kohus, Saksamaa) 21. novembri 2008. aasta määrusega. Salzgitter esitas selle peale määruskaebuse Oberlandesgericht Düsseldorfi (Düsseldorfi piirkondlik kõrgem kohus, Saksamaa).

17 Samal ajal esitas Salzgitter Rumeenias esiteks teise kohtuotsuse peale erakorralise tühisuse tuvastamise kaebuse, viidates uuesti kohtuistungile kutsumata jätmisele. See kaebus tunnistati 19. veebruari 2009. aasta otsusega vastuvõetamatuks.

18 Teiseks esitas Salzgitter uuesti tühistamistaotluse, mis tugines esimese kohtuotsuse seadusjõule. Curtea de Apel Galați (Galati apellatsioonikohus, Rumeenia) jättis selle taotluse rahuldamata 8. mai 2009. aasta kohtuotsusega põhjendusel, et see oli esitatud hilinenult, millist otsust kinnitas seejärel ka Curte de Casație și Justiție (Rumeenia ülemkohus) 13. novembril 2009 tehtud otsuses.

19 Kui õiguskaitsevahendid Rumeenias olid ammendunud, taasalustati Saksamaa apellatsioonikohtus ajutiselt peatatud kohtuotsuse täidetavaks tunnistamise menetlust. Salzgitteri esitatud määruskaebuse Landgericht Düsseldorfi määruse peale jättis Oberlandesgericht Düsseldorf 28. juuni 2010. aasta määrusega põhjendamatuse tõttu rahuldamata. Selle määruse peale esitas see äriühing kassatsioonkaebuse Bundesgerichtshofile (föderaalkohus, Saksamaa).

20 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [määruse nr 44/2001] artikli 34 punkt 4 hõlmab ka juhtumit, mille puhul vastuolulised kohtuotsused on tehtud samas liikmesriigis (kohtuotsuse tegemise riigis)?"

Eelotsuse küsimus

21 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada saada, kas määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ka vastuolulisi kohtuotsuseid, mille on teinud ühe ja sama liikmesriigi kohtud.

22 Sellele küsimusele vastamiseks ei ole vaja määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 4 tõlgendada mitte üksnes selle sätte sõnastust, vaid samuti selle määrusega loodud korda ja sellega kavandatud eesmärke arvestades (vt 6. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-619/10: Trade Agency, punkt 27).

23 Mis puudutab kõnealuse määrusega loodud süsteemi, siis tuleb mainida, et täidetavaks tunnistamata jätmise alused täidavad väga piiratud ülesannet struktuuris, mis on loodud selle määrusega, millega, nagu on märkinud kohtujurist oma ettepaneku punktis 35, kehtestatakse ulatuslik süsteem, millega reguleeritakse rahvusvahelist kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist.

24 Esmalt peab määrusega nr 44/2001 ette nähtud teises liikmesriigis tehtud otsuste täidetavaks tunnistamata jätmise põhjenduste tähenduse ja sisu tõlgendamisel arvesse võtma esiteks nende põhjenduste ja teiseks määruses sätestatud seotud menetlusi käsitlevate niisuguste normide vahelist sidet, mille eesmärk on vastavalt nimetatud määruse põhjendusele 15 võimalikult vähendada samaaegsete menetluste võimalust ja tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid.

25 Lisaks tuleneb määruse nr 44/2001 põhjendusest 17, et menetlus, milles taotletakse teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmisele pööramist adressaatliikmesriigis, peab seisnema üksnes adressaatliikmesriigis täitmisele pööratavaks tunnistamiseks nõutavate dokumentide formaalses kontrollis.

26 Pärast määruse nr 44/2001 artikli 38 lõikes 1 sätestatud taotluse esitamist, nagu nähtub sama määruse artiklist 41, peavad taotluse saanud liikmesriigi ametiasutused menetluse esimeses staadiumis piirduma asjaomase kohtuotsuse kohta täidetavaks tunnistamise otsuse tegemiseks vajalike formaalsuste täitmise kontrollimisega (vt eespool viidatud kohtuotsus Trade Agency, punkt 29).

27 Vastavalt määruse nr 44/2001 artiklile 43 võib muus liikmesriigis kui taotluse saanud liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täidetavaks tunnistamise otsuse peale menetluse teises staadiumis esitada kaebuse. Vaidlustamise alused, millele on võimalik tugineda, on sõnaselgelt loetletud määruse nr 44/2001 artiklites 34 ja 35, millele viitab sama määruse artikkel 45 (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Trade Agency, punkt 31).

28 See loetelu on ammendav ja selle osasid tuleb tõlgendada kitsalt, kuna see kujutab endast takistust määruse nr 44/2001 ühe põhieesmärgi saavutamisel, mille kohaselt ta peab tagama kohtuotsuste vaba liikumise, sätestades selleks lihtsa ja kiire täitmisele pööramise menetluse (vt selle kohta 28. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-420/07: Apostolides, EKL 2009, lk I-3571, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika ning 13. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-139/10: Prism Investments, EKL 2011, lk I-9511, punkt 33).

29 Mis puutub täpsemalt määruse nr 44/2001 artikli 34 punktis 4 sõnastatud kahe kohtuotsuse vastuolulisuse tõttu täidetavaks tunnistamata jätmise põhjendusse, mida tuleb tõlgendada selle määruse artiklis 32 toodud mõiste „otsus” valguses, siis ilmneb, et nii nagu on märkinud ka kohtujurist oma ettepanku punktis 42, tuleb kõnealust artikli 34 punkti 4 mõista selles tähenduses, et „[liikmesriigi kohtu] otsust ei tunnustata, kui […] see on vastuolus varem teises liikmesriigis või kolmandas riigis tehtud otsusega”.

30 Niisiis ilmneb, et selle artikli 34 punktis 4 kirjeldatud olukord on selline, kus vastuolulised kohtuotsused pärinevad kahest eri riigist.

31 See tõlgendus toetub vastastikuse usalduse põhimõttele, millest lähtub teisest liikmesriigist tulevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise süsteem, nagu see on kehtestatud määrusega nr 44/2001.

32 Nimelt, nagu tuleneb ka selle määruse põhjendustest 16 ja 17, põhineb see tunnustamise ja täitmise kord vastastikusel usaldusel õigusemõistmise vastu liidus, mis nõuab, et ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid mitte ainult ei tunnustata teises liikmesriigis automaatselt, vaid ka seda, et kõnealuste kohtuotsuste teises liikmesriigis täitmise kord on tulemuslik ja kiire (vt eespool viidatud kohtuotsus Trade Agency, punkt 40).

33 Selle usaldusel põhineva süsteemi ladus toimimine eeldab, et otsuse teinud liikmesriigi kohtud säilitavad pädevuse kontrollida kõnealuse liikmesriigi õiguskorras kehtestatud õiguskaitsevahendite raames täidetava kohtuotsuse õiguspärasust, jättes selles osas põhimõtteliselt kõrvale taotluse saanud liikmesriigi kohtud, ja välistab võimaluse, et selle otsuse õiguspärasuse kontrollimise lõpptulemus seatakse kahtluse alla.

34 Selles kontekstis näeb määruse nr 44/2001 artikli 46 lõige 1 ette võimaluse menetluse peatamiseks olukorras, kus välismaine kohtuotsus on selle kohtuotsuse teinud liikmesriigis tavalises korras edasi kaevatud või seda võib edasi kaevata.

35 Nimelt vastutab menetluse pool ise selle liikmesriigi õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendite kasutamise eest, kus menetlus toimub, mida Salzgitter põhikohtuasjas ka püüdis teha. Siiski ei saa menetluse pool tugineda teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmata jätmise alustele, et seada kahtluse alla nimetatud menetluste tulemust.

36 Samas ei ole selle määruse artikli 34 punkti 4 tõlgendus, mille kohaselt see säte käsitleb ka vastuolu kahe kohtuotsuse vahel, mis on tehtud samas liikmesriigis, kooskõlas vastastikuse usalduse põhimõttega, millele on viidatud ka käesoleva otsuse punktis 31. Nimelt võimaldaks selline tõlgendus taotluse saanud liikmesriigi kohtutel asendada otsuse teinud liikmesriigi kohtute hinnangu oma hinnanguga.

37 Nimelt, kui otsus on menetluse lõpuks otsuse teinud liikmesriigis muutunud lõplikuks, tähendaks selle täitmata jätmine põhjendusel, et see on vastuolus teise samas liikmesriigis tehtud otsusega, otsuse – mille jõustamist taotletakse – sisulist läbivaatamist, mis on määruse nr 44/2001 artikli 45 lõikega 2 sõnaselgelt välistatud.

38 Selline sisuline läbivaatamine kujutaks endast *de facto* täiendavat õiguskaitsevahendit otsuse teinud liikmesriigis lõplikuks muutnud otsuse vastu. Sellega seoses on tõsi, nagu on märkinud ka kohtujurist oma ettepanku punktis 31, et määruses nr 44/2001 ette nähtud täitmata jätmise alused ei loo täiendavaid õiguskaitsevahendeid jõustunud siseriiklike otsuste suhtes.

39 Lõpuks tuleb märkida, et kuna täitmata jätmise aluste loetelu on ammendav, nagu tuleneb käesoleva otsuse punktis 28 viidatud kohtupraktikast, tuleb neid aluseid tõlgendada kitsalt ja järelikult ei saa neid vastupidi Salzgitteri ja Saksamaa valitsuse esitatud seisukohtadele tõlgendada analoogia alusel nii, et nendega on hõlmatud ka ühes ja samas liikmesriigis tehtud kohtuotsused.

40 Arvestades kõiki eelnevaid kaalutlusi tuleb eelotsuse küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 34 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et see säte ei hõlma vastuolulisi kohtuotsuseid, mille on teinud ühe ja sama liikmesriigi kohtud.

Kohtukulud

41 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 34 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et see säte ei hõlma vastuolulisi kohtuotsuseid, mille on tehtud ühe ja sama liikmesriigi kohtud.

Allkirjad